

Ajuntament
de Barcelona

Àrea de Drets Socials, Salut, Cooperació i Comunitat

BONES PRÀCTIQUES SOCIALS

Comunitat d'innovació i coneixement

Atenció social i comunitària al Projecte Amunt!

FITXA DIVULGATIVA. ANY EDICIÓ 2024

Un model d'inclusió sociolaboral més integrat i integral

Promogut per: Institut Municipal de Serveis Socials i Servei d'Acció Comunitària de l'Ajuntament de Barcelona

PRESENTACIÓ

El projecte Amunt! va ser un pilot amb disseny experimental impulsat conjuntament per l'Ajuntament de Barcelona i el Ministeri d'Inclusió, Seguretat Social i Migracions, entre els anys 2021-2023.

La finalitat del projecte Amunt! va ser provar i avaluar un servei sociolaboral innovador per millorar la inclusió sociolaboral de persones residents a Barcelona beneficiàries de l'Ingrés Mínim Vital (IMV), tot posant en pràctica un model d'atenció més integral i integrat.

El servei es basava, principalment, en una única metodologia d'entrada i seguiment de les persones participants i en oferir-los de forma coordinada un conjunt divers d'actuacions ajustades de manera personalitzada al seu perfil, necessitats i interessos.

Aquesta pràctica està vinculada amb: inclusió sociolaboral; integració de serveis; atenció integral; atenció social; acció comunitària.

CONTEXT

Amb l'aprovació i entrada en vigor de la Llei 19/2021 per la qual s'estableix l'Ingrés Mínim Vital (IMV), s'integra en la Seguretat Social una prestació no contributiva reconeguda com a dret subjectiu per a llars amb ingressos considerats insuficients. Aquest ingrés suposa el primer programa de renda mínima d'àmbit estatal.

Paral·lelament, el Ministeri d'Inclusió, Seguretat Social i Migracions (MISSM) impulsa 34 projectes pilot per al desplegament d'itineraris d'inclusió vinculats a l'IMV, amb l'objectiu de millorar la seva taxa d'accés i la seva efectivitat a través polítiques actives d'inclusió. Els projectes es financen amb el del Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència a partir de l'Instrument Europeu de Recuperació (*Next Generation EU*) i estan subjectes a avaluacions externes d'impacte. Per a realitzar aquests projectes, el MISSM estableix convenis amb diferents comunitats autònomes, ajuntaments i entitats del tercer sector d'acció social que, al seu lloc, reberen una subvenció directa per dur-los a terme

L'Amunt!, liderat des de l'Àrea de Drets Socials, Salut, Cooperació i Comunitat¹ de l'Ajuntament de Barcelona, va ser un d'aquests projectes. Els elements més característics d'aquest nou model eren: la realització d'una acollida i diagnosi integral de la persona; la seva adscripció a una o diverses actuacions ajustades al seu perfil, necessitats i interessos; i un acompanyament personalitzat per ajudar-la a realitzar el seu itinerari.

El disseny de l'Amunt! s'inspirava en la lògica de la finestra única (*one-stop shop*, en l'expressió anglesa): a través d'un únic dispositiu d'entrada es donava accés a serveis i activitats que habitualment s'ofereixen de forma sectorial. Així mateix, en la base de l'Amunt hi havia una concepció multidimensional de la inclusió, motiu pel qual el catàleg d'activitats que incloïa es vinculava a quatre àmbits complementaris -social, comunitari,

¹ En el moment d'inici del projecte aquesta Àrea s'anomenava Àrea de Drets Socials, Justícia Global, Feminismes i LGTBI.

laboral i formatiu- i en la seva implementació participaven serveis i recursos de diversa índole i especialització. El plantejament que hi havia darrere era evolucionar d'un model de sectorització i cooperació cap a un d'integració de serveis, a través del qual es proporcionari un acompanyament personalitzat i flexible a la persona.

En el cas concret dels àmbits social i comunitari, liderats, respectivament, per un equip de professionals de l'Institut Municipal de Serveis Socials (IMSS) i del Servei d'Acció Comunitària de l'Ajuntament de Barcelona, les actuacions i activitats executades estaven especialment integrades i es van dur a terme en un entorn transformador, exemplificant el que serien uns serveis socials comunitaris.

L'Equip d'Atenció Social va executar tasques d'orientació, suport i acompanyament social i psicològic en sessions individuals, grupals i de caràcter comunitari. A banda d'intentar augmentar l'autonomia de les persones ateses, la finalitat era oferir un acompanyament personalitzat que facilités participar i finalitzar les activitats dels diferents serveis que es duïen a terme en el marc del projecte. Pel que fa a l'acció comunitària, les educadores socials van desplegar diferents actuacions (dinàmiques grupals, tallers, sortides culturals a la ciutat, sessions de lideratge comunitari, etc.) amb l'objectiu de reforçar els vincles socials i l'arrelament i el coneixement del territori, tot millorant el seu benestar emocional en trencar situacions d'aïllament social o soledat no desitjada.

OBJECTIUS I ABAST

L'**objectiu general** del projecte Amunt! era dissenyar, implementar i avaluar un nou model d'inclusió sociolaboral per a persones beneficiàries del IMV amb dificultats d'accés a l'ocupació formal i d'integració sociocomunitària.

L'assoliment d'aquest objectiu general es va vehicular a través de diferents **objectius específics**:

- Incrementar el dret a la inclusió social de les persones participants, millorant la seva adhesió i aprofitament de les activitats d'inclusió que conformen el catàleg del projecte.
- Millorar l'ocupabilitat i l'ocupació de les persones participants.
- Enfortir l'àmbit relacional de les persones participants i augmentar el seu coneixement del territori i la comunitat.
- Incrementar el benestar de les persones participants (satisfacció amb la vida, salut autopercebuda, salut mental).

En últim lloc, i a mitjà termini, a través d'aquestes línies d'actuació paral·leles es buscava que les persones beneficiàries reduïssin la seva dependència de l'IMV.

Com a **col·lectiu destinatari**, el projecte s'adreçava a 1.000 persones residents a llars perceptores de l'IMV de la ciutat de Barcelona amb edats compreses entre els 18 i els 65 anys. No obstant això, i després de dos processos complexos de reclutament arran de la

naturalesa experimental del projecte, la intervenció es va dirigir finalment a un total de 829 persones.

EL PROCÉS D'IMPLEMENTACIÓ

» ETAPES

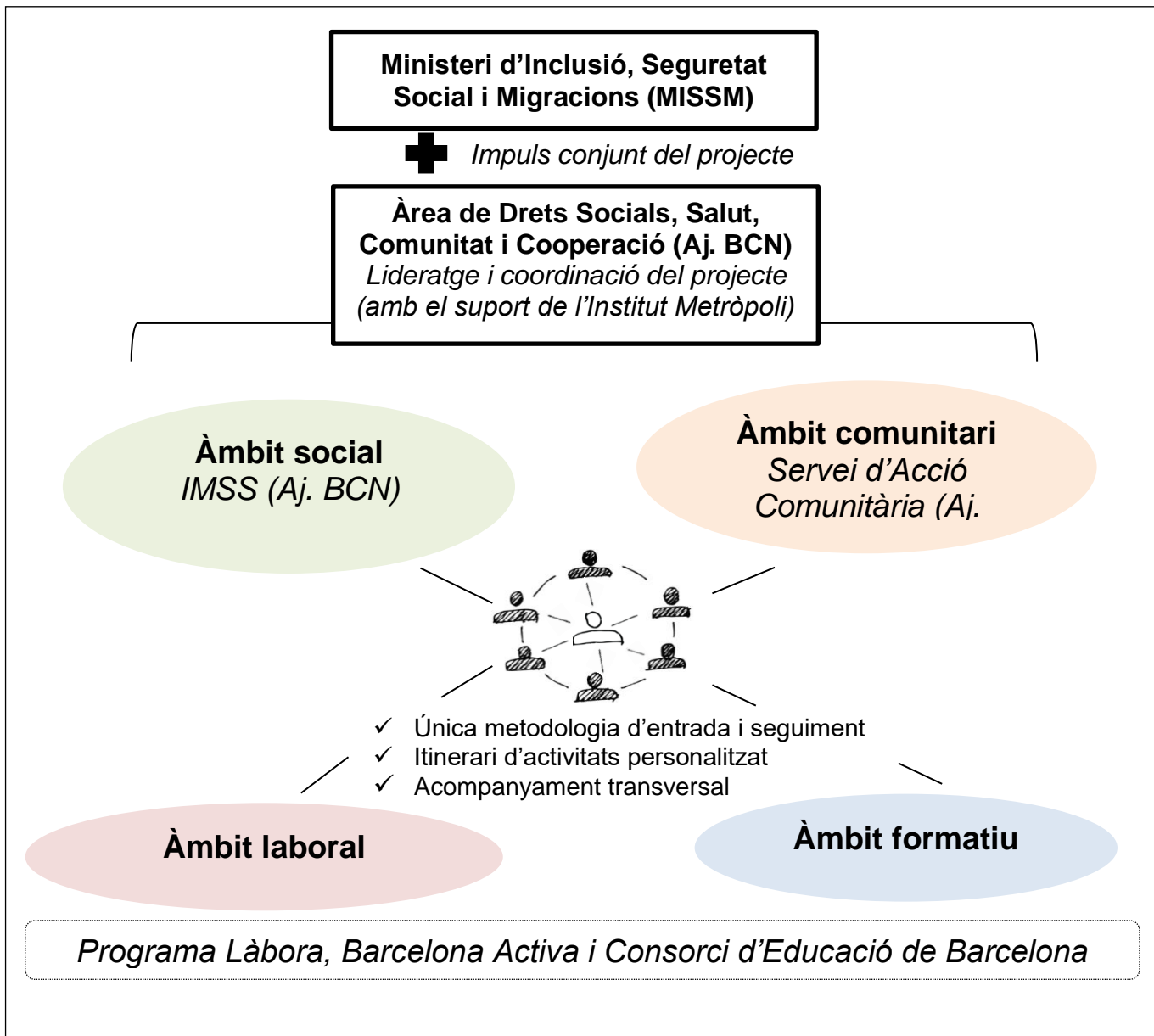
La gràfica següent presenta de manera sintètica les fases a través de les quals s'ha desenvolupat el projecte Amunt!:

DISSENY, PLANIFICACIÓ I PROCÉS DE RECLUTAMENT	INTERVENCIÓ AMB LES PERSONES PARTICIPANTS	AVALUACIÓ DEL PROJECTE
Octubre 2021: presentació de la proposta del projecte per optar a una subvenció de la convocatòria "Proyectos Piloto Inclusión Social PRTR 2021" (Reial Decret 938/2021), finançada per la Unió Europea-<i>Next Generation</i> EU. Desembre 2021: l'Aj. de Barcelona i el MISSM signen el conveni que dona inici al projecte Amunt! Gener-maig 2022: selecció de persones complint amb les exigències de l'avaluació d'impacte RCT, a partir de dades proveïdes pel MISSM. Perfil: persones d'entre 18 i 65 anys residents a Barcelona a llars perceptores de l'IMV. Juny-juliol 2022: adhesió de potencials participants (5.472 persones); celebració de 60 sessions informatives grupals territorials; configuració del grup de control (433 persones) i el grup de tractament (749 persones) amb les persones que finalment accedeixen a participar. Juliol-setembre 2022: anàlisi de les ràtios a assumir per professional i assignació de referent social a totes les persones del grup de tractament.	Quart trimestre 2022: realització d'un segon reclutament per intentar arribar a 1.000 persones ateses pel servei de l'Amunt (s'aconsegueixen 80 participants més i la intervenció s'adreça, finalment, a 829 persones). Setembre 2022-setembre 2023: període d'implementació. 1. Acollida (set-des. 2022): procés d'acollida i co-diagnòstic sociolaboral a 668 persones. Cada professional de l'equip d'atenció social, treballa en tàndem amb una tècnica d'orientació laboral. 2. Seguiment (gener-juliol 2023): l'equip d'atenció social duu a terme tasques d'orientació, suport i acompanyament social i psicològic en sessions individuals, grupals i de caràcter comunitari. L'equip d'acció comunitària desplega accions als territoris per treballar els vincles socials i les habilitats relacionals de les persones. 3. Tancament (juliol-set.2023): tancament personalitzat amb les persones participants	Octubre 2023-maig de 2024: avaluació d'impacte mitjançant metodologia experimental RCT, a partir de la informació proporcionada per registres administratius i les enquestes basal (setembre 2022) i post (quart trimestre 2023). Setembre-març 2023: avaluació qualitativa realitzada per l'Institut Metròpoli, amb l'objectiu d'analitzar amb profunditat el procés d'implementació d'aquest nou model d'inclusió sociolaboral.

» ACTORS IMPLICATS

El projecte Amunt va estar impulsat per l'Àrea de Drets Socials, Salut, Comunitat i Cooperació. A banda, dels equips de gestió de l'àrea municipal, els actors que van participar activament des dels diferents àmbits contemplats en l'execució de la intervenció van ser l'IMSS, la direcció del Servei Acció Comunitària, Barcelona Activa, el Consorci d'Educació de Barcelona i entitats socials del programa Làbora, representades per ECAS (Entitats Catalanes d'Acció Social), FEICAT i Creu Roja.

La gràfica següent presenta, de forma esquemàtica, els àmbits que conformaven el projecte i els agents que hi van participar.

» RECURSOS

El pressupost del projecte s'englobava en el marc de la subvenció que el MISSM va atorgar a l'Ajuntament de Barcelona, els fons de la qual provenien dels Fons Europeus *Next Generation*. L'import d'aquesta subvenció va ser de 9.319.398,05€, tot i que només es va executar un 32% d'aquest pressupost.

En el cas concret als equips d'atenció social i d'acció comunitària, els costos associats van ser els atribuïbles al personal i els costos indirectes relacionats amb material i infraestructures.

Pel que fa als **recursos humans**, l'equip d'atenció social estava format en un inici per 12 persones: 1 coordinadora, 6 treballadores socials, 3 educadores socials, 1 psicòloga i 1 administrativa. Tanmateix, el març del 2023, degut a un procés intern de mobilitat horitzontal dins de l'IMSS, l'equip es va reestructurar en 9 professionals. Per la seva banda, l'equip d'Acció Comunitària va estar integrat per 3 educadores socials.

RESULTATS

La implementació d'aquest model innovador d'inclusió va assolir diverses fites. Per una banda, va facilitar un enfocament més personalitzat i empoderador gràcies al gir metodològic implementat a partir de: l'establiment de relacions professionals-participants més properes i horitzontals; donar un paper central a l'atenció del malestar i el benestar emocional de les persones; intervenir en espais i equipaments diferents dels habituals; i establir canals de comunicació amb les professionals més ràpids i accessibles. A més, la incorporació de l'acció comunitària com a una política activa d'inclusió va ser efectiva per enfortir les xarxes relacionals, reduir l'aïllament social i millorar el benestar subjectiu de les persones, alhora que les va ajudar a conèixer millor el territori i els seus recursos.

Per altra banda, en relació amb les organitzacions implicades i els seus equips professionals, el projecte Amunt! va aconseguir provar dinàmiques de governança intersectorial entre professionals de diferents serveis més eficaces, principalment a través d'un espai de seguiment permanent. En relació amb l'equip d'atenció social, destaca la transformació del seu rol, apropant-lo més a l'acompanyament i suport a les persones – suport autodirigit– que a la prescripció de recursos. Aquest canvi va generar, en termes generals, una major satisfacció entre les professionals. A més, l'Amunt va suposar una ampliació de la cobertura dels serveis, en proporcionar atenció psicosocial a persones beneficiàries de l'IMV que no havien tingut contacte previ amb els serveis socials; i en arribar a perfils més complexos en el cas dels serveis d'activació laboral i formatius, gràcies a la flexibilització i adaptació de l'accés i ús d'aquests recursos. Finalment, i pel que fa a la integració dels serveis socials i laborals, es va experimentar amb un tàndem professional entre atenció social i orientació laboral -referencialitat compartida- basat en una coordinació intensa i una perspectiva de proximitat territorial. Els bons resultats aconseguits en aquest sentit han generat que, posteriorment a la finalització d'aquest

projecte, s'hagin incorporat elements del model d'inclusió sociolaboral de l'Amunt! en el model d'atenció de les entitats del programa Làbora.

APRENTATGE

Entre les **fortaleses** del projecte Amunt! destaca que va estar capaç de posar en pràctica una política d'inclusió sociolaboral amb visió més integral (personalitzada) i integrada (intersectorial). El projecte va evidenciar la millora de l'adherència als programes i de les persones participants quan s'ofereix una resposta integrada i coordinada per part dels diferents serveis. A més, la coordinació intensa entre els diferents recursos facilita fer intervencions més personalitzades i flexibles i treballar en paral·lel diferents dimensions de la vida de les persones. Aquesta estratègia s'ha demostrat més eficaç a l'hora de donar resposta a les seves dificultats concretes per la inclusió.

Aquestes evidències subratllen alguns **aprenentatges** clau: la necessitat de fomentar polítiques d'inclusió cada cop més integrals, que combinin accions simultànies en diversos àmbits; que incloguin mesures complementàries per abordar les múltiples necessitats de les persones, com ara les dificultats de conciliació o els malestars emocionals; i que, en definitiva, permetin una atenció el més flexible i personalitzada possible.

En aquest sentit, és interessant posar en valor que els principals trets del model d'inclusió sociolaboral de l'Amunt! coincideixen amb la totalitat d'elements inclosos en el decàleg de recomanacions del laboratori de polítiques d'inclusió del MISSM, elaborat a partir de l'evidència científica generada gràcies a aquests projectes pilots, i que s'ha materialitzat en el document "*Palancas para la Inclusión*", aprovat pel Consell de Ministres, el qual té per objectiu dissenyar polítiques socials més eficaces i duradores.

Pel que fa a les **dificultats** o obstacles trobats durant el procés, la principal ha estat la reducció del temps d'intervenció a causa del desajust del calendari provocat pel retard en l'inici de les activitats. D'una banda, aquesta demora en l'inici de les activitats laborals i educatives va impedir que les persones poguessin participar en més d'una activitat consecutivament. Com a resultat, algunes de les peces clau del projecte, com ara la creació d'un itinerari seqüencial d'activitats d'inclusió adaptat al perfil i interessos de cada persona o el paper essencial de l'acció comunitària, es van veure desfigurades i van perdre la importància que se'ls havia assignat. A més a conseqüència d'aquestes dificultats de calendari i gestió, tampoc va ser possible executar la totalitat de la quantia de la subvenció.

Malgrat les dificultats per adaptar els itineraris personalitzats a un calendari molt ajustat, es va observar que les **persones participants** van valorar molt positivament la seva implicació en el projecte i la relació establerta amb el cos de professionals.

Paral·lelament, aquests **equips professionals** també van expressar una gran satisfacció amb les innovacions metodològiques implementades, que els van permetre atendre i connectar amb les persones d'una manera diferent. Les organitzacions poden aprofitar els coneixements adquirits dels projectes pilots per replicar o adaptar les experiències i alguns dels seus elements, introduint així transformacions en el seu funcionament habitual.

INFORMACIÓ PRÀCTICA

Promoguda per: Institut Municipal de Serveis Social (IMSS) i el Servei d'Acció Comunitària de l'Ajuntament de Barcelona.

Professional/tècnic referent: Núria Beltran Sanz. nbeltran@bcn.cat

Documentació disponible:

Document	Tipus	Data
Avaluació qualitativa del projecte pilot Amunt!	Document	Març 2024
Laboratorio de Políticas de inclusión: Resultados de Evaluación (evaluació d'impacte)	Document	Maig 2024
<i>L'atenció social al projecte Amunt! Aprenentatges i lliçons apreses (document intern)</i>	Document	Desembre 2023
L'acció comunitària al projecte Amunt. "Un relat metodològic.	Document	Setembre 2023
https://ajuntament.barcelona.cat/serveissocials/ca/canal/projecte-amunt	web	Actualitzat
<i>Evaluación cualitativa del proyecto piloto Amunt!: un modelo de inclusión sociolaboral más integrado e integral implementado en Barcelona</i>	Comunicació congrés (pendent de publicació)	Juny 2024
<i>Operativa de Atención del Proyecto Piloto Amunt!: un modelo de atención integrada sociolaboral implementado en Barcelona</i>	Comunicació congrés (pendent de publicació)	Juny 2024
El Laboratorio de Políticas de Inclusión: La evidencia científica al servicio de las personas (jornades de presentació de resultats)	Vídeo	Juny 2024